

ІНФОРМАЦІЙНИЙ КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ БЕЗПЕКИ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ВЛАДИ В ТОТАЛІТАРНИХ СУСПІЛЬСТВАХ: СОЦІАЛЬНО-ІДЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Статтю присвячено проблемі реалізації інформаційного контролю як функції безпеки в тоталітарних суспільствах. Зроблено висновок про те, що інформаційний контроль передбачає впровадження ідеологічної ортодоксії, яка виступає «єдино істинним» знанням-еталоном. Наголошено на тому, що тотальний контроль є умовно поділений на два сегменти: для своїх і для чужинців-зайд, для внутрішнього і для зовнішнього вжитку. Ідеологія «для зовнішніх» (чужинців) спирається на доктрину ворожості соціальних груп, які класифікуються як агенти «зовнішнього користування».

Ключові слова: інформаційний контроль, інформаційна безпека, інформаційно-психологічне насильство, програмування, маніпулювання, міфологізація.

Інформація є субститутутом ментальної їжі, яка надає змогу підтримувати інтелектуальний тонус та позбавлення людини якої має згубні наслідки як для продукування думки, так і для сприйняття соціальної реальності.

Інформаційна ізоляція людини й суспільства тягне за собою штучне міфологізування інформаційного середовища та перетворення людей і спільнот на об'єкт маніпулювання. Інформаційне узалежнення є найнебезпечнішим, що означає, відповідно, найвищу маніпулятивну небезпечність необмеженого інформаційного контролю.

Люди стають заручниками деструктивних інформаційних впливів за умови соціально-інституційного цензурування критичної інформації із соціального оточення при деконструванні механізмів критичного аналізу та відмові від селективного ставлення до соціальної інформації.

Суспільства в аспекті доступу до інформації та критичного ставлення до неї можна поділити умовно на тоталітарно-селективні та фрагментовано-неселективні.

У тоталітарних суспільствах доступ до засобів масової інформації є обмеженим та/або нормативно-дозованим за рахунок цензури. Однією з причин тотальної селекції є тотальна трудова мобілізація суспільства, яка уможливорює дефіцит часу для індивідуальної та колективно-групової селекції, тому ця діяльність перекладається на спеціальні цензурні установи.

При цьому як факти, так і інтерпретації цих фактів подаються в інформаційному просторі в заздальгідь затверджених відцензурованих «топіках» – у вигляді однотипової риторики, яка проходить різні етапи цензурного схвалення або відхилення.

Інформаційний контроль може поширюватися на рівні мікрокомунікацій, що знаходить своє вираження в забороні на критику, обмеженні свободи інтерпретацій, практиках стеження членів спільноти одне за од-

ним, підслуховування та прослуховування розмов, обмеженні горизонтального спілкування чужинців і своїх (групова ксенофобія) тощо.

У тоталітарно-селективних суспільствах відбувається обмеження контактів з колишніми членами суспільства або людьми, які дозволяють критичне ставлення до спільноти. У деяких суспільствах є узвичаєною практика перегляду кореспонденції та прослуховування телефонних розмов, стеження в соціальних мережах.

Інформація на вході зазнає цензурного дозування для формування обмеженого уявлення про стан «неблагополучного» («нечистого») соціального середовища. При цьому йдеться про політичний інфантилізм широких верств населення та ідеологію патерналізму в ставленні влади до населення.

Інформаційний контроль передбачає впровадження ідеологічної ортодоксії, яка виступає «єдино істинним» знанням-еталоном. При цьому ідеологія тотального контролю є умовно поділеною на два сегменти: для своїх і для чужинців-зайд, для внутрішнього і для зовнішнього вжитку. Ідеологія «для зовнішніх» (чужинців) спирається на доктрину ворожості соціальних груп, які класифікуються як агенти «зовнішнього користування».

Ідеологія внутрішнього вжитку для членів суспільства асоціюється з доктриною чистих, ідейних, правильно спрямованих членів соціуму. Ідеологічний контроль має заспокоїти громадськість і навернути adeptів до фанатичного служіння інституціям контролю. При цьому «езотеричні шляхи» доктрини розкриваються поступово, у процесі залучення новонаверненого до життя в спільноті/суспільстві.

Фідеїстична ідеологія істинної віри може створювати ілюзію правди та справедливості в суспільстві. Член секти може щиро вірити, що «зовнішня» доктрина є не фікцією, а просто іншим рівнем «правди». Створюючи соціально-інформаційний контекст співіснування різних рівнів осягнення ідеології, інституції інформаційного контролю та еліти, які їх курують, позбавляють своїх послідовників можливостей щодо об'єктивної оцінки й аналізу фактичної дійсності.

Прихильники системи стають неспроможними розібратися в реальній ситуації, оскільки приписуваний їм інфантилізм не надає змоги знати всієї правди, а патерналізм еліт та інституцій контролю легітимізує практики посиленої вимогливості щодо лояльності.

Більш просунуті послідовники соціальної системи поділяють ілюзію всезнання на тлі уявлень про інших як про тих, хто перебуває на підступах до «правди». Критично налаштованих осіб інституції інформаційного контролю намагаються відвернути та переорієнтувати на інші фрейми бачення соціальної реальності.

Інформаційний контроль внутрішнього життя та соціальних умов виявів поведінки, думок, емоцій справляє вплив на людину й дозволяє маніпулювати навіть інформаційно-резистентними людьми зі стійкою психікою. Мало того, саме психічно-резистентні соціальні контингенти є одними з найбільш фанатичних і відданих соціальних груп.

Ідеологія тотального інформаційного контролю в зародковому вигляді є представленою в релігійно-філософських трактатах орієнтальних релігій. У «Суттра-Парамітья» зазначено, що «з усіх речей, бачених у світі, лише розум діє на власний розсуд; схоплюючи форми залежно від тлумачення, тому він впадає в оману, спотворюючи дійсність. Усі філософії в світі є підробками розуму; не було ніколи жодного вчення, яке надавало би змогу проникнути в справжню сутність речей» [цит. за: 1, с. 42–43].

«Уттарадхьяна-сутра» наголошує на тому, що «коли провидець не бачить дхарми безпосередньо, він бачить її через мережу слів. Гіпотеза – це мереживо слів, яке закриває вікно. Від цього непрямого спостереження формуються секти й системи. Шлях, запропонований тобі, Гаутама, – прямий шлях. Будь пильним і будь провидцем» [цит. за: 1, с. 42–43].

Інституції інформаційного контролю тоталітарного суспільства/спільноти (чи йдеться про релігійну секту, чи про ідеологію держави) дозволяють ефективно обробляти, змінювати й контролювати індивідуальну (і соціальну) психіку. Поширеним є стереотип, відповідно до якого психологічний вплив на людину можна здійснювати лише під час тортур і допитів у темних похмурих підвалах, коли жертву засліплює світло яскравої лампочки.

Р.-Д. Ліфтон у своїй праці «Реформування свідомості і психологія тоталітаризму» в розділі «Культури: релігійний тоталітаризм і громадянські свободи» спростовує цей хибний стереотип. Вивчаючи методи вербування китайських комуністів, автор детально описав відповідні технології обробки свідомості, ґрунтовані на інформаційному контролі [11, с. 93–94].

Ця технологія включала в себе спеціальні прийоми впливу (у тому числі створення сприятливих умов для такого впливу) для насадження потрібних поглядів. В елементах цієї технології не було нічого містичного – просто гарне знання людської психології.

Тому, якою б чудовою не здавалася група на чолі з її харизматичним лідером, якщо вона використовує технологію реформування свідомості, про яку вів мову Р.-Д. Ліфтон, це означає, що вона являє собою аналог деструктивної тоталітарної секти, яка здійснює маніпулювання свідомістю пересічних членів.

Елементами такої технології, на думку автора, є: 1) комунікаційний контроль; 2) маніпуляція містичними почуттями; 3) боротьба за чистоту душі й рядів; 4) культ сповіді; 5) «наукове обґрунтування» доктрини; 6) лінгвістичне моделювання реальності; 7) домінування доктрини над особистістю; 8) право на життя і право на смерть [11, с. 29–30].

Разом із Р.-Д. Ліфтоном окреслену проблематику досліджували Р. Абдеев, Г. Бехман, З. Бухарін, Т. Владімірова, Р. Гіляревський, М. Маклюен, І. Мелік-Гайказян, Г. Почепцов, О. Соколов, Р. Яновський [1–10].

Метою статті є побудова характеристики інформаційного контролю як функції репресивної безпеки в тоталітарних суспільствах із відповідним їм типом фундаменталістської ідеології. Завдання статті: визначення ключових технологічних елементів інформаційного контролю в тоталітар-

них суспільствах; з'ясування ролі фундаменталістської ідеології в легітимації інформаційного контролю.

Статтю присвячено проблемі визначення ролі фундаменталістської ідеології в легітимації інформаційного контролю в тоталітарних суспільствах.

Розглянемо докладніше кожен із цих елементів. Згідно із зауваженнями Р.-Д. Ліфтона, комунікаційний контроль, або контроль соціального середовища, має на меті контроль за всіма контактами й зв'язками членів секти із зовнішнім світом. Коли контроль стає занадто жорстким, він переростає в спробу контролювати внутрішні діалоги суб'єкта. Кожному члену групи навіюється переконання, згідно з яким реальність – це власність, яка перебуває у винятковому віданні групи.

У такій ситуації будь-яке прагнення до особистої незалежності репресується, оскільки стає на заваді стабільному здійсненню абсолютного контролю. У сектах інформаційний контроль соціального середовища підтримується й зберігається за допомогою групового процесу ізоляції від інших людей, психологічного тиску, географічної віддаленості (або унеможливлення мобільності), навіть фізичного пресингу.

Контроль може насаджуватися в процесі здійснення наставницько-пропагандистських заходів (семінари, лекції, групові зустрічі), які інтенсифікуються в часі та сприяють ізоляції від узвичаєної реальності. Так, фізичний і психологічний вплив заважає реалістично оцінювати сам контроль і полишати токсичне середовище.

Самі секти є острівцями тоталітаризму в тоталітарному суспільстві, проте вони є антагоністично налаштованими щодо цього суспільства. Тому для збереження інформаційної непроникності суспільства/спільноти лідер повинен застосовувати жорсткий інформаційний контроль і методично посилювати контроль групового середовища.

Інтенсивний контроль інформаційного середовища зумовлює особистісні трансформації, які, у свою чергу, пояснюють переважання в інформаційно-контрольованій особи/групи інформаційної ксенофобії.

Помітність останнього щодо молоді не викликає жодних сумнівів, оскільки відповідна соціальна пластичність молодих людей зумовлює швидке інформаційне щеплення та переформатовування світогляду, ціннісних орієнтацій і системи переконань [4, с. 82–83].

Очевидно, у психічній системі мав би бути наявним функційний радикал, який відповідає інтегруванню другої особи з «паралельною психікою» при збереженні автономії кожної із субособистостей.

Добровільний або примусовий вихід з ізолюваного середовища спричиняє реактивацію психіки, яка передувала трансформації свідомості. При цьому дві психічні реальності можуть існувати паралельно й латентно, скеровуючи особу/групу в непередбачуваному напрямі.

Технологічними складниками впливу стають містичні перформанси, які, звісно, є заздалегідь спланованими заходами, хоча й сприймаються як експромтні та імпульсивно-ситуаційні.

Р.-Д. Ліфтон називає такі заходи систематичним процесом, «який ретельно планується й контролюється “згори” (керівництвом), хоча зовні здається, що він відбувається стихійно в межах цього середовища» [11, с. 86–87]. Для утруднення усвідомлення задумів організаторів захід не повинен сприйматися як результат режисури.

Для зростання соціальної сугестивності застосовують прийоми депривації сну та колективні молитви, які мають вивести адепта з рівноважного стану в змінений стан свідомості.

Безумовне значення для легітимації інформаційного контролю має особа харизматичного лідера, який уможливорює не просто містичні перформанси, а й сприяє розбудові ієрархії емісарів з надзвичайними повноваженнями, які можуть здійснювати цензурування комунікацій у суспільстві та проголошувати обмеження всілякого спілкування із зовнішнім світом під приводом реалізації месіянської стратагеми. Тоталітарний інформаційний контроль у такому руслі більшість населення починає сприймати як дещо значуще й вартісне.

Виконання функцій месіянського рятівництва не забезпечує лідера від провалів його стратагеми контролю, хоча надає змогу адептам переорієнтуватися на патерналістську (переважно соціалістичну й комуністичну) модель соціального управління.

У контексті цієї моделі управління пересічні громадяни перстворюються на підданих зі звуженим горизонтом соціального сприйняття, які чекають від влади відповідної пропаганди з наборами правильних думок і правильних поглядів з усіх питань соціального життя.

Результатом містичного маніпулювання стає психіка меншовартісних маріонеток, які не можуть приймати жодних самостійних рішень і виправдовують свою соціальну ксенофобію ворожістю чужинців. Інформаційний контроль надає змогу створити двовимірну картину соціального світу: у ній є полюс «світла» (яким є, звісно, бачення, що складається в проводу та еліт суспільства) і полюс «темряви» (який складається в непросунутих і «слабко розвинених» чужинців) [3, с. 70].

Надзвичайне бачення узвичаєної соціальної реальності виправдовує надзвичайність цілком звичайного соціального стану. При цьому використовують фальсифікації, інсинуації, відверту брехню та замовчування.

Додатковим підсилювачем інформаційного контролю є приходування й потаємність, нагнітання конспірологічного соціального страху та жаху у ворожому оточенні. Р.-Д. Ліфтон називає це «маніхейським світоглядом» відповідно до другої назви релігії парсів зороастризму (її другою назвою є маніхейство) [11, с. 71–72].

Інформаційний контроль потребує процедур «очищення» й «каяття». Ритуали «очищення» відповідають як соціалізму, так і комунізму, оскільки вони потребують морального оновлення людей, їх перетоплення та переплавлення в горнилі революційної дії. Ідеологія чистоти лав є суто чернецкою, але у випадку її використання в світських цілях також є дієвою й ефективною.

Інструментами управління стають стійкі соціальні почуття сорому, провини та гніву щодо самого себе. Ці соціальні почуття стійким чином прищеплюються через постійне нагадування про «внутрішню гріховність» особи й необхідність спокутування нею провини перед колективом. Самокритика, самоосуд, самопокарання перетворюються на стійкі соціальні ритуали, які відбуваються як особисто, так і опосередковано (у вигляді різноманітних публікацій, що містять каяття та самоосуд).

Щодо контенту цього стану цілком резонними є міркування, викладені в праці А. Камю «Бунтівнича людина», де автор згенерує цікаву думку про зв'язок каяття й суддівства, вважаючи, що серед тих, хто кається, створюється контингент наглядачів, суддів і карателів. Автор вважає, що особи, які принизливо каються, розраховують якраз на зворотне: на те, що їх залишать у спокої та не будуть викривати [цит. за: 9, с. 43].

Особа, яка зізнається в своїх «гріхах», може вірити в ці «гріхи», водночас приховувати інші, яких або не усвідомлює, або не хоче обговорювати. Чим частіше відбувається покаяння, тим більшою стає переконаність у власні вищості й зверхності щодо гріховного оточення, тому під маскою скромності починає приховуватися снобізм і зарозумілість.

«Нині я каюсь, щоб потім стати суддею... Чим більше я звинувачую себе, тим більше у мене права судити інших» [9, с. 43].

Важливими складниками технологій інформаційного контролю є обґрунтування «наукової картини світу», домінування вербальної дійсності над фактичною та верховенства доктрини щодо думки особи.

Інформаційний провід людей у сучасному світі реалізується через наукове обґрунтування, оскільки наука давно вже стала квазірелігією та своєрідною неоесхатологією, яка пропонує людям редуковану картину світу. Значна кількість тоталітарних суспільств реалізує інформаційний контроль саме з опорою на потребу в редукуванні комплексності навколишньої реальності [5, с. 66–104].

Тому будь-яка ідеологічна пропаганда в тоталітарному суспільстві в реалізації функції інформаційного контролю має спиратися на альянси з наукою та науковцями для того, щоб демонструвати свою наукову респектабельність.

Інформаційний контроль завдяки цьому набуває не просто наукового обґрунтування, а й стає політично легітимним у суспільстві. Для цього здійснюється науковий PR та формується громадська думка через наукові фахові видання.

Соціальна реальність істотно залежить від нейролінгвістичного картування та моделювання. Мова є моделювальним інструментом щодо фактичної реальності, яка володіє істотними потужностями щодо її творення та перетворення завдяки лінгвістичним, синтаксичним та фонетичним засобам. Лінгвістичне моделювання дійсності є, перш за все, її нейролінгвістичним перетворенням з метою реалізації інформаційного контролю [8, с. 20–55].

Контроль слугує спрощенню соціальної реальності за рахунок наявних в арсеналі НЛП технік: опущень, спрощень та спотворень. Інформаційний контроль потребує створення клішованої мови, яка надає змогу створити замкнений лінгвістичний континуум, у якому міститься «єдино правильне бачення реальності».

Містифікаційний вплив спрощеної мови на сприйняття соціальної дійсності слугує встановленню інформаційного контролю через артикуляцію відповідних стереотипів, що уможливають однозначну інтерпретацію.

Така однозначність блокує соціальну критику та соціальні дискусії, всіляким чином сприяючи уодноставленню й конформістському переродженню громадянського суспільства на «привідні ремені» інституцій контролю. Надалі це тягне за собою посилення прямої адміністративної та кримінальної репресії за іншодумство.

Отже, редукована мова політичних стереотипів мінімізує інтелектуально-критичні потужності як інтелігенції, так і громадянського суспільства [7, с. 111–112].

Частиною контролю над інформаційними потоками стає легалістична ідеологія переважання доктрини над персональною точкою зору (персональною думкою або особистістю). Цей імператив інформаційного контролю є зорієнтованим на приведення досвіду відповідно до настанов доктрини, що має створити підґрунтя для постійного цензурування персональної свідомості.

Для цього можуть бути застосовані як спеціальні технічні системи, так і спецслужби, які формують контингенти інформаторів та насаджують атмосферу тотального страху, провини й занепокоєності пересічних громадян питаннями ідеологічного благополуччя.

Останнім аргументом у цьому ланцюзі контролю стають прямі доноси із супутніми зразково-показовими розправами, під час яких відтворюються ритуали каяття та колективної анафемі від імені заангажованого «правосуддя».

Спостерігачам навіюється почуття провини, тоді як обвинувачі набувають відповідних соціосимволічних прерогатив. В усіх випадках «зовнішні» зазнають колективного остракізму на підставі «гріховності», а фактично – інформаційної невідповідності соціальних уявлень ідеологічно-доктринальним штампам.

Зазначена невідповідність стає підґрунтям для всіх різновидів расизму. Першоосною расизму є ототожнення неправильної точки зору з «неправильними людьми», ідеологія ототожнення хибної моделі соціальної реальності з хибністю носіїв цієї моделі. Тому інформаційний контроль, що здійснюється на основі ідеологічної ортодоксії, стає засобом виявлення «відступників» щодо цієї ортодоксії та підґрунтям для вжиття щодо них відповідних заходів соціальної ізоляції.

Висновки. Логіка тотального контролю може мати для суспільства згубні наслідки, які випливають із маніпулятивного ставлення до цілих груп людей як до витратного матеріалу. Частина суспільства зазнає промивання

мізків напівдобровільно/напівпримусово, таким чином, інформаційний контроль стає можливим через фундаменталістську соціальну ідеологію.

Водночас інформаційний контроль є фундованим на почуттях провини й сорому хибного походження. Адже соціальні ритуали каяття «винних без провини» парадоксальним чином можуть призводити до виникнення реальної провини. Оскільки все, у що людина вірить як у реальність, стає реальним за своїми наслідками.

З іншого боку, глибоке промивання мізків бодай без ілюзії дружності щодо намірів промивачів не буває високоефективним після повернення людей до звичайного життя, тому для ефективнішої реалізації інформаційного контролю модератори послуговуються технологіями латентного програмування та реформування свідомості.

Перенавчання з експлуатацією групової динаміки уможлиблює згенерування ілюзії свободи в реципієнтів впливу й створює спонуки до довіри реформаторам свідомості. Такими технологіями послуговувалися китайські комуністи, методики та практики роботи яких описує Р.-Д. Ліфтон у своїй праці «Промивання мізків у Китаї».

Автор зауважує, що застосування тортур та жорстокого поводження, яке супроводжує чіткий поділ ролей на «своїх» і «ворогів», не залишає жертві права вибору. Маніпулюючи інстинктом самозбереження жертви, промивачі мізків можуть змусити її погодитися з певними вимогами, наприклад, підписати неправдиві визнання або виступити з наклепницькими заявами.

При цьому жертва намагається внутрішньо виправдати свої дії. Але як тільки вона виходить із цього середовища і її інстинкту самозбереження нічого не загрожує, до неї повертаються колишні переконання. Примусовий підхід рідко є успішним, про що красномовно свідчить статистика. Як тільки люди повертаються до звичної атмосфери, ефект «“промивання мізків” потихеньку розсіюється» [11, с. 226].

Для встановлення психологічного контролю над людиною необхідна трансформація психіки та створення нової особистості. Для цього застосовують інформаційний контроль поведінки, емоцій, думок, чому передують гіпнотичний транс (або інший змінений стан свідомості), навіювання, лінгвістичне моделювання реальності на основі завантажувальної мови, ритуали зупинки думок, культивування фобій, прищеплення залежностей, депривації тощо [11, с. 227].

Список використаної літератури

1. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации. Москва: ВЛАДОС, 1994. 336 с.
2. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний / пер. с нем. А. Ю. Антоновского и др. 2-е изд. Москва: Логос, 2011. 248 с.
3. Бухарин С. Н., Цыганов В. В. Методы и технологии информационных войн. Москва: Акад. Проект, 2007. 382 с.
4. Владимирова Т. В. Социальное взаимодействие как информационный процесс. *Социальная система как информационное взаимодействие*: кол. моногр. / В. И. Игнатъев, Т. В. Владимирова, А. Н. Степанова. Новосибирск: Изд-во НГТУ, 2009. С. 47–152.

5. Гиляревский Р. С. Информационный менеджмент: управление информацией, знанием, технологией. Санкт-Петербург: Профессия, 2009. 304 с.
6. Маклюэн М. Понимание Медиа: Внешние расширения человека. Москва: Гиперборей: Кучково поле, 2007. 281 с.
7. Мелик-Гайказян И. В. Информационные процессы и реальность. Москва: Наука. Физматлит, 1997. 208 с.
8. Почепцов Г. Г. Психологические войны. 4-е изд., стер. Москва: Омега-Л, 2008. 528 с.
9. Соколов А. В. Метатеория социальной коммуникации. Санкт-Петербург: Изд-во РНБ, 2001. 352 с.
10. Яновский Р. Г. Глобальные изменения и социальная безопасность. Москва: Academia, 1999. 358 с.
11. Lifton R. J. (1926-) Thought reform and the psychology of totalism: the study of brainwashing in China. Bibliography: p. Includes index 1. Brainwashing – China. 2. Communism – China. W. W. Norton & Co., 1961.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2019.

Проданюк Р. И. Информационный контроль в системе безопасности и осуществления власти в тоталитарном обществе: социально-идеологический аспект

Статья посвящена проблеме реализации информационного контроля как функции безопасности в тоталитарных обществах. Сделан вывод о том, что информационный контроль предусматривает внедрение идеологической ортодоксии, которая выступает «единственно истинным» знанием-эталоном. Отмечено, что тотальный контроль является условно разделенным на два сегмента: для своих и для чужих-пришельцев, для внутреннего и для внешнего потребления. Идеология «для внешних» (иностранцев) опирается на доктрину враждебности социальных групп, которые классифицируются как агенты «внешнего пользования».

Ключевые слова: *информационный контроль, информационная безопасность, информационно-психологическое насилие, программирование, манипулирование, мифологизация.*

Pardniuk R. Information Control in the System of Security and Implementation of Power in a Totalitarian Society: Social-Ideological Aspect

The article is devoted to the problem of the implementation of information control as a security function in totalitarian societies. The author concludes that information control implies the introduction of ideological orthodoxy, which acts as the «only true» knowledge-standard. It is emphasized that total control is conditionally divided into two segments: for its own and for foreigners, for internal and external use. The ideology «for external» (foreigners) relies on the doctrine of hostility of social groups, which are classified as agents of «external use».

The ideology of internal use for members of society is associated with the doctrine of pure, ideological, right-oriented members of society. Ideological control should reassure the public and bring the followers to fanatical service to the control institutions. At the same time, the «esoteric ways» of the doctrine are revealed gradually, in the process of bringing the new convert to life in the community / society.

It is noted that fideistic ideology of the true faith can create an illusion of truth and justice in society. A member of the sect can sincerely believe that the «external» doctrine is not a fiction, but simply another level of «truth.» By creating the socio-informational context of the coexistence of different levels of comprehension of ideology, the institutions of information control and the elite that they curse, deprive their followers of the possibilities for an objective assessment and analysis of actual reality.

Key words: *information control, information security, informational and psychological violence, programming, manipulation, mythologization.*